

Osnovna šola Livada
Dušana Kraigherja 2
1000 Ljubljana

Šolsko leto 2022/23

Datum: 18. 5. 2023

Spoštovani starši, sodelavke in sodelavci!

V teh dneh ne vem, ali naj govorim, pišem, opozarjam, pomirjam, kričim ... ali naj raje obnemim v tišini, sočustvujem z otroki, starši in kolegi iz Beograda, se spopadam z bolečino, si izprašujem vest v vlogi človeka, pedagoga in ravnatelja, razmišljam, kaj lahko spremenim, na kaj lahko vplivam, da se takšni dogodki ne bi ponavljali ali samo čakam, da vse mine.

Zadnjega ne morem! Vsi mediji so polni ugibanj, ugotovitev, osebnih podatkov, napovedi oblasti, različnih mnenj strokovnjakov, senzacionalnih izjav in fotografij. Žal pa po mojem mnenju niso veliko pripomogli k pozitivnemu ozaveščanju in k trajnim izboljšavam. V takšni kakofoniji se sprašujem, kaj sporočamo kot družba. Ali izzivamo, spodbujamo, ustvarjamo nemir, kličemo strah, terjamo odgovore, nakazujemo spremembe, podajamo konstruktivne rešitve, se zavedamo odgovornosti, smo pripravljeni na izboljšave. Moje razmišljanje je zato namenjeno samo spodbudi in pomiritvi.

V različnih poročilih, novicah in na spletu lahko preberemo veliko strokovnih mnenj o tem, kaj je pripeljalo do dogodkov medvrstniškega nasilja pri nas in do streljanja v Beogradu, zato ne bom razpravljaj o:

- razpadu sistema vrednot,
- uničenju družine kot osnovne celice družbe,
- posledicah permisivne vzgoje,
- zamenjanih vlogah otroka in starša,
- prehitrem tempu življenja,
- divjem kapitalizmu,
- človeški odtujenosti,
- pretiranem egoizmu,
- bolni družbi,
- nevarnih pasteh socialnih omrežij,
- zasvojenosti z digitalizacijo oz. zasloni,
- privlačnih algoritmičnih videoigric,
- nevarnostih digitalne demence,
- izgubljenosti otrok med virtualnim in resničnim svetom,
- otrocih z zapletenimi osebnostnimi motnjami,
- nenormalno dolgih čakalnih dobah za kliničnega psihologa,

- prikritem in zaznanem porastu medvrstniškega nasilja,
- potrebah po spremembi šolskega sistema,
- nujnosti posodobljenih metod in načinov poučevanja,
- potrebnih spremembah pedagoških programov,
- smiselnosti dodatnega izobraževanja učiteljev;
- zahtevah po spremembi zakonodaje,
- odpiranju dodatnih ustanov ...

Ta seznam bi lahko skupaj dopolnjevali, vendar je potem potrebno po alinejah pri vsakem vzroku navesti konkretne rešite s časovnico. In tukaj se vedno zatakne, zato se je smiselno vprašati, kaj lahko jaz/mi naredimo takoj ali v najkrajšem času, odgovore na zgoraj navedene izzive pa iščemo skupaj na pedagoških konferencah, roditeljskih sestankih oz. sejah sveta staršev, delavnicah ...

Dovolite mi, da najprej razmišljam kot oče, ki se ob teh dogodkih sprašuje, kako bi se počutil, če bi se kaj takšnega zgodilo oz. dogajalo mojemu otroku. Rojstvo otroka je neizmerna sreča vsakega starša.

Seveda pa potem prideta tudi skrb in odgovornost. Pri tem smo večinoma zelo pozorni na zagotavljanje osnovnih otrokovih potreb ter na ustrezno materialno podporo, vendar otroci rastejo in nas vedno bolj potrebujejo na socialno-čustvenem področju. Žal pa nas je družbeni razvoj divje zapletel v ritem časa, zato se prevečkrat pustimo opehariti za dragocene trenutke s svojim otrokom. Zamujamo in izgubljam. In potem vidimo hčer ali sina

na valeti, pa se sprašujemo, kdaj je vse minilo. Zato vrnimo čas svojim otrokom. Vzemimo si ga zanje. In to v polnosti. Ne samo med kosilom, med gledanjem televizije, na poti v šolo. Odpravimo se na Barje, sprostimo se, potem pa poslušajmo, povežemo, bodimo pozorni na podrobnosti v pogovoru, spodbujajmo ali postanimo malo bolj radovedni. Žal se nam večkrat zgodi, da preslišimo tisto, kar je pomembno, ker smo zatopljeni v svoj svet, v svojem toku razmišljanja in pričakovanja.

Igrajmo se z njimi, zabavajmo, skupaj raziskujmo neposredno okolico domačega kraja, Slovenijo in če imamo možnosti tudi svet, popeljimo jih v hribe, zasvojimo z lepoto narave, zagotavljajmo jim gibanje – najprej tisto elementarno, potem razne oblike športa. Prepričajmo jih v bogastvo branja, v čarobnost in sporočilnost knjig. Naj razvijajo svoje sposobnosti na glasbenem področju, v svetu not, v sprejemanju melodij, ki znajo prebuditi pozitivna čustva.

Včasih je dobro, da se čustva prenesejo na papir – v zgodbi, pesmi, dnevniškem zapisu. Ali pa na platno, saj je v otrocih veliko ustvarjalnega talenta, le razvijati in spodbujati ga je potrebno. Dejstvo je, da se dogajanja na digitalnem področju (splet, socialna omrežja ...) ne da zaustaviti, uničiti, prepovedati ... Nujno pa moramo svoje

otroke opolnomočiti, jih poučiti, jim postaviti meje, jih opozoriti na nevarnosti, spremljati, kaj počnejo, saj smo priče temu, da je na spletu vse – od recepta za palačinke do načrta za bombo.

Zapleteno je upoštevati otrokovo zasebnost in opraviti starševsko dolžnost. Vse temelji na vzpostavljenem zaupanju, na medsebojnem sprejemanju in spoštovanju, na zavedanju posledic. Otroke imamo radi, zato jim želimo dobro in v tej smeri moramo nekako izvedeti, katere spletne aplikacije otroci uporabljajo, čemu sledijo na Tik-toku, kaj objavljajo na Instagramu, katera dejanja vsečkajo. Verjetno se bo najstnik temu upiral, se poskušal izogniti, zato ga potrepljajmo po rami ali pa ga globoko pogledimo v oči in mu recimo: »Sin, rad te imam, poskušam razumeti tvoje osamosvajanje, toda teh dejanj ne sprejemam, jih ne morem podpreti, ker so preprosto zate nevarna, zato boš moral sprejeti določene odločitve in pričakujem takojšnje spremembe. In to zato, ker mi ni vseeno zate!« Verjetno bo vsak oče našel svojo pot do otrokovega zaupanja. Drugače pa smo se odrasli znašli pred zgodovinsko uganko. Povsod je polno zagovornikov umetne inteligence, multinacionalke bi nam svoje proizvode namestile že v vse pore telesa, pri prenovi izobraževanja se govori predvsem o digitalizaciji. Vodilni strokovnjaki nevropsihologije pa na podlagi zadnji raziskav in vedenja o možganih glasno svarijo pred vsako uvedbo tablic v osnovne šole in opozarjajo na trajne okvare možganov zaradi uporabe zaslonov pri otrocih do šestega leta starosti. Poleg tega se vedno bolj poudarja pomen gibanja, ki gotovo pomembno vpliva na različna področja otrokovega zdravega razvoja. Torej, starši, pred težkimi odločitvami smo se znašli. Iščimo skupne – trajne rešitve. Kratkoročnih in za enkratno uporabo namreč ni. Nikoli ni prepozno za objem. Kako dobro dene otroku. Naj vam nasloni glavo na rame, naj ta trenutek traja – zanj in za vas. Prijeten je, naravno spontan, zgodovinsko dokazano vedno koristen, sestavni del našega odraščanja. Včasih imaš občutek, da se začne nekaj topiti, odlomi se skala s pobočja, pade kamen s srca. Zgodi se, da se nam samodejno zasolzijo oči.

Spet drugič se nam zazdi, da mogoče nekaj ni najbolje, da bi nam otrok rad nekaj sporočil.

Takrat se ustavimo. Ne vrtajmo, ne nergajmo, ne preiskujmo in zaslišujmo. Samo bodimo pozorni – na besede, na ravnanja, na obrazno mimiko, na posamezne reakcije, na zamišljenost, na prehranjevalne navade oz. spremembe, na navedbo prijateljev, na zapiranje v sobo, na reakcije ob zvonjenju mobilnega telefona, na šolske ocene, na izjave o šoli, s treningov, na komentiranje dogodkov v okolici, v medijih. Mogoče bo naša skrb popolnoma odveč in si bomo kmalu oddahnili. V primeru stopnjevanja

naše zaskrbljenosti pa se pogovorimo s tistimi, ki jim zaupamo, se oglasimo v šoli ali poiščimo strokovno pomoč. Verjamem, da je v starših določen tretji čut, ko vemo, da je nekaj narobe, ko se bojimo, da se z otrokom nekaj dogaja. Največja težava pa je, da to težko sprejmemo in še težje naredimo ustrezne korake. Za to so potrebni odločnost, pogum, samozavedanje ter prava ljubezen do otroka.

Če želimo svojemu otroku pomagati, moramo velikokrat preko sebe, preko svojih želja in načrtov, preko ponosa ter preprosto sprejeti otroka takšnega, kot je – z vsemi pozitivnimi in negativnimi lastnostmi.

Kakšen koli je, naš je, zato pa stisnimo zobe in naredimo vse, kar lahko, da prevladajo pozitivne lastnosti in da ga v skladu z njegovimi sposobnostmi opremimo za življenje.

Kot ravnatelj poskušam voditi in usmerjati sodelavke in sodelavce tako, da se trudimo razumeti učence, jih spremljati in jim slediti. Ne gre vedno, ne za vsakega. Na žalost včasih določene znake spregledamo, pri nekaterih ravnanjih nismo dovolj odločni, v posameznih primerih nismo dovolj usposobljeni ali pa so naši koraki prepočasni zaradi sistemskih ovir.

Obenem se večkrat dogaja, da s starši nismo na isti valovni dolžini, da se ne slišimo, da si ne zaupamo, se ne upošteva strokovnih izhodišč in zaradi tega največkrat trpi otrok.

Kljub vsemu pa lahko zatrdim, da se trudimo, da smo strokovni, da poskušamo biti občutljivi in empatični, da reagiramo, da izbiramo razne načine vzgojnega delovanja in da prisluhnemo učencem. Pri tem spoštujemo zakonodajo, kar nas sicer včasih zavira in upočasnjuje določene postopke in pričakovanja. Poznamo različne smernice in protokole in jih tudi upošteevamo, prilagajamo posameznim situacijam in poskušamo doseči cilj – preprečevati odklonilna vedenja, spreminjati nesprejemljive vzorce obnašanja, zmanjševati različne oblike medvrstniškega nasilja ter zagotavljati vsem otrokom varno okolje. Temu so namenjeni priložnostni pogovori učiteljev z učenci, tematske razredne ure, iskanje določenih preventivnih programov, priprava tematskih predavanj oz. izvedba dejavnosti ob pouku. Svetovalna služba se redno vključuje v sam učni proces, v obiskovanje oddelkov, v pripravo preventivnih dejavnosti. Obenem pa je na voljo mnogim posameznikom v primeru različnih osebnih stisk ali težav. In to bo še naprej, zato naj se učenci po potrebi oglasijo v njihovih pisarnah. Ob zaznavi odklonilnih vedenj ali raznih oblik medvrstniškega nasilja se opravijo pogovori z učenci in starši, iščejo se skupne rešitve, pripravijo se individualizirani načrti, dogovori se časovna spremljava otrokovega vedenja in nudenja sprotne pomoči, uvedejo se razne oblike vzgojnega delovanja, skličejo se timski sestanki, sodelujemo z zunanjimi institucijami. Učenci vedo, da je ravnateljova pisarna običajno odprta, z

nekaterimi se večkrat srečamo na pogovorih, z drugimi izmenjamo nekaj besed na hodniku, razredniki me seznanjajo s posebnostmi, s svetovalno službo se srečujemo na kolegijih. In vse to bomo nadaljevali v podporo učencem.

Ker se največ težav pojavlja po garderobah in straniščih, smo še poostrili nadzor v času dežuranja na hodnikih. Verjetno pa veste, da se učitelji v OŠ Livada med odmori zelo malo zadržujejo v zbornici ali po kabinetih, razen v primeru nujnih dodatnih priprav za pouk, ampak so po hodnikih oz. v učilnicah. Pri takšnem razvejanem labirintu prostorov ter pri takšnem številu učencev si namreč ne moremo privoščiti, da bi bili učenci po prihodu v šolo v avli, po hodnikih oz. v učilnicah sami. Želimo si sicer, da bi nam uspelo doseči takšno osebno zavedanje odgovornosti pri učencih, da bi tudi brez prisotnosti učitelja sami zmogli strpno in prijazno komunikacijo ter vedenje, a žal še nismo na tej stopnji. Šole so zaklenjene. Za vstop se je potrebno dogovoriti oz. najaviti. Varnostnikov ne zaposlujeemo in jih v šolah ne želim. Prav tako imamo videonadzor, ki ga uporabimo le v skrajnih primerih (na zahtevo policije, ob primerih kraj ali vandalizma, zaradi izgubljenih ali pogrešanih predmetov ...), a to ni rešitev. V javnosti se govori o povečanju policije v okolici šol. Ravnatelji smo bili o tem le splošno obveščeni, ni pa bilo poglobljene okrožnice na temo dogodkov zadnjih dni, temveč le nekaj odstavkov v povezavi s povabilom na posvet o digitalni preobrazbi. Kot šola po potrebi redno in dobro sodelujemo s Policijsko postajo Vič, toda v tem trenutku ne vidim potrebe po povečanem nadzoru v okolici naše šole. Dogajanje na šoli je namreč običajno, brez posebnosti, ob rednem pouku izvajamo različne dejavnosti ob pouku, saj učenci 6. in 9. razreda pišejo nacionalne preizkuse znanja. Ne beležimo večjega porasta medvrstniškega nasilja, nesprejemljivega vedenja ali drugih stisk, bomo pa seveda še bolj občutljivi in pozorni. S pedagoškimi delavci se bomo o morebitnih dodatnih ukrepih pogovorili na sestankih. V sodelovanju s šolsko svetovalno službo bomo pripravili tudi poglobljeni načrt pogovorov na razrednih urah, ki bodo preventivno usmerjene. Seveda pa v zadnjem mesecu pričakujemo več osebnih težav in stik učencev, saj vsi opažamo, da smo postali tekmovalna družba, da štejejo le najboljše ocene in niti ne znanje, da so pričakovanja večkrat pretirana, brez realne osnove. Vse zato vabim k strpni komunikaciji in upoštevanju dejstva, da traja šolsko leto deset mesecev, zato se znanje tudi tako pridobiva, gradi, utrjuje in nato vrednoti. V zadnjem mesecu je težko vse popraviti in doseči potrebne cilje za določeno oceno. Spoštovani, vsi smo odgovorni za kvalitetno izobraževanje, zdrav in družbeno sprejemljiv osebni razvoj, ponotranjeno empatijo, realno samozavest, pozitivno samopodobo in varno odraščanje naših otrok. A

vsak mora najprej opraviti svojo nalogo – starši doma in pedagogi v šoli. Dejstvo je, da se vse začne v družinah, zato lahko v šoli samo pomagamo, za kar je potrebno medsebojno spoštovanje, razumevanje in sodelovanje.

Naši otroci so naša skrb, naša odgovornost, naše upanje in naša ljubezen, zato jim skupaj omogočimo lepo prihodnost.

Ljubljana 18.5.2023

Goran Popović, ravnatelj